

NOVA MREŽA OSNOVNIH ŠKOLA U KOPRIVNIČKO-KRIŽEVAČKOJ ŽUPANIJI

1. UVODNE NAPOMENE O KRITERIJIMA MREŽE

U okviru demokratskih promjena koje su uslijedile u Hrvatskoj od 1990. godine, osamostaljivanjem države Hrvatske i stvaranjem novoga teritorijalnog ustroja lokalne uprave i samouprave, školstvo u cjelini i posebice osnovno školstvo također prolazi značajne mijene. S obzirom da je upravo osnovno školstvo jedna od osnovnih poluga stvaranja novoga demokratskoga društva u osamostaljenoj državi Hrvatskoj, nužni su i procesi bitnih promjena, u njegovoj strukturi i organiziranosti, kako bi to školstvo učinkovito moglo odgovoriti zadaćama novoga doba.

U tom kontekstu treba doći i do promjena u mreži osnovnih škola i na području Koprivničko-križevačke županije. Sadašnja mreža (uglavnom) velikih osnovnih škola na području bivših općina Koprivnica, Križevci i Đurđevac, odnosno na teritoriju nove Koprivničko-križevačke županije, funkcionira u gotovo nepromijenjenom obliku dulje od dva desetljeća (primjerice, zadnji opsežniji elaborat o mreži osnovnih škola na području općine Koprivnice izrađen je 1980. godine, ali i taj elaborat nije bitnije izmijenio mrežu, već je dapače išao u smjeru okrupnjavanja i smanjivanja broja osnovnih škola).

Dosadašnja pedagoška i obrazovna praksa pokazala je da sadašnja (stara) mreža osnovnih škola i na području Koprivničko-križevačke županije ne može zadovoljiti suvremene mijene koje su nastupile stvaranjem države Hrvatske i zadaćama koje se danas postavljaju pred osnovno obrazovanje. Nove potrebe hrvatskoga društva sada postavljaju i pred osnovno školstvo nove zadaće, pa su razrađeni ili se pak još razrađuju i dotjeruju novi pedagoški standardi u osnovnom školstvu, a s tim u svezi razrađena je i nova kriterijska metodologija za izradbu mreže osnovnih škola u županijama Republike Hrvatske.

Sadašnja mreža uglavnom velikih osnovnih škola koja postoji u Koprivničko-križevačkoj županiji ne odgovara postavljenim pedagoškim standardima i kriterijima. Uz to, općenacionalno nastojanje prema revitalizaciji dosad zapostavljenoga ruralnog prostora, pred mrežu osnovnih škola postavlja dodatne nove zadatke. U tom smjeru posve konkretne zahtjeve ima i nova mreža općina i gradova, koja je počela djelovati od kraja 1993. godine.

Ministarstvo kulture i prosvjete Republike Hrvatske donijelo je još za školsku godinu 1993./94. Odluku o provedbi Državnog pedagoškog standarda u osnovnim školama. Ta Odluka regulira sva važnija pitanja organiziranosti osnovnoga školstva, a kriteriji i odredbe pedagoškog standarda osnovnog školstva još se uvijek nadopunjavaju i dorađuju. Između ostalog, iz spomenute Odluke važna je činjenica da se može osamostaliti kao matična osnovna škola svaka škola koja ima barem jedno odjeljenje u svih osam razreda škole (čak i s manje učenika nekoliko škola ima status planinske škole, dakle škole sa zasebnim uvjetima). Također je iz spomenute Odluke važan stavak koji govori o tome da se učenici obvezatno upisuju u teritorijalno najbliže i najučinkovitije prometno povezane osnovne i područne škole – neovisno o administrativno-teritorijalnim granicama općina, gradova i županija. Što se tiče područnih škola, one bi se trebale

održati i voditi što je dulje to moguće, odnosno ukoliko dođe do smanjivanja broja učenika – u pravilu do osam. Ukoliko se smanji broj učenika ispod osam, onda doista valja razmišljati o (makar privremenom) ukidanju takvih područnih škola.

U spomenutim standardima, dakle, teži se stvaranju manjih matičnih osnovnih škola, odnosno približavanju mreže škola mreži naselja, što ujedno znači da će škole odigrati značajnu ulogu u revitalizaciji depopuliranih ruralnih područja. U principu, niti najveće gradske osnovne škole ne bi smjele prelaziti 960 učenika, što i pred gradove postavlja nove zadaće u stvaranju nove mreže osnovnih škola. Domaća i strana iskustva pokazala su da se u osnovnim školama s manje učenika i manjim brojem učitelja ostvaruju bolji obrazovni i odgojni rezultati. Problem popunjenja punih satnica za učitelje sada se više ne postavlja, jer svi su učitelji državni službenici, pa mogu svoju satnicu ostvarivati na više škola, bez ikakvih administrativnih ili drugih zapreka. Bolje je težiti da na posao putuju učitelji, nego da se prevozi na desetke učenika, odnosno mrežu škola valja postaviti tako da se eventualno smanje potrebe prijevoza učenika.

U lipnju 1994. Ministarstvo kulture i prosvjete postavilo je i Metodološki nupatak za izradbu mreže osnovnih škola u županijama Republike Hrvatske, koji nalaze da se mreža osnovnih škola postavi konceptijski suvremeno, pedagoški osmišljeno i u praksi učinkovito. U razradbi mreže osnovnih škola valja voditi računa o svim elementima i faktorima koji utječu na njezino stvaranje i funkcioniranje, a to znači da se elaborat o mreži mora postaviti kompleksno i multidisciplinarno. Ovdje ćemo nabrojiti samo najvažnije značajke elaborata o mreži osnovnih škola:

1. Geoprometni i prirodno-geografski odnosi u županiji;
2. Povijesno-demografska obilježja prostora županije;
3. Naseljenost i gospodarska obilježja županije;
4. Analiza postojeće mreže osnovnih škola, sa svim pripadajućim elementima, a posebice broja škola, putovanja učenika, stanja učiteljskoga kadra, prostornih i materijalnih uvjeta i slično;
5. Prijedlog nove mreže osnovnih škola, s obrazloženjem.

S obzirom da je naš školski i obrazovni sustav u razvoju i prestrukturiranju, normalno je da do danas još nisu definirane sve osnovne pretpostavke za formiranje neke konačnije i dugoročnije mreže i na području Koprivničko-križevačke županije. Još nisu doneseni osnovni planovi i programi osnovnoga obrazovanja (postoje ozbiljni prijedlozi da se osnovno obrazovanje produlji na devet godina, uz varijacije), a još se razrađuju i potrebiti pedagoški i drugi standardi.

No, usprkos tim nedorečenostima, nužno je formulirati osnovni prijedlog nove mreže osnovnih škola i na području Koprivničko-križevačke županije. Ne samo zato što su takve mreže neke županije već usvojile, već stoga što osnovno školstvo i na našem području zahtijeva brojna ulaganja u poboljšanje materijalnoga stanja (manje i veće investicije), poboljšanje postotka stručne zastupljenosti učiteljstva, uklapanje u djelatnosti novih općina i slično. Sve te promjene nemoguće je učinkovito provesti ukoliko se ne načini i odgovarajuća mreža osnovnih škola.

2. GEOGRAFSKA I DEMOGRAFSKA OSNOVICA MREŽE OSNOVNIH ŠKOLA U ŽUPANIJI KOPRIVNIČKO-KRIŽEVAČKOJ

Geografske i gospodarske značajke Koprivničko-križevačke županije osiguravaju suvremenom razvoju osnovnoga školstva razmjerno vrlo dobre uvjete, koji se mogu ubrojiti među povoljnije u Hrvatskoj. Međutim, demografske karakteristike, odnosno smanjenje broja stanovnika i njihovo starenje, najavljuju i za razvoj osnovnoga školstva stagnaciju i nazadovanje. Naime, sve je manje učenika, što će se nužno odraziti i na sužavanje mreže osnovnih škola, a to za sobom povlači daljnji proces odumiranja ruralnih prostora županije.

U Koprivničko-križevačkoj županiji na površini od 1802 četvorna kilometra živi 130.295 stanovnika (popis 1991.), odnosno 72,3 stanovnika na četvorni kilometar (što je gotovo u prosjeku Hrvatske). Koprivničko-đurđevačku Podravinu i kalničko Prigorje u jedinstvenu interesnu cjelinu veže ponajprije prometno-

geografski položaj. To su sjeverna vrata Hrvatske prema širem prostoru Panonske nizine. Ta su vrata sastavni dio osnovne hrvatske razvojne osovine, koja se pruža od Podravine prema Zagrebu i sjevernojadranskoj prometnoj fasadi. Ta je osovina osnovni hrvatski razvojni interes, a upravo uz taj najvažniji hrvatski smjer pruža se prostor koprivničko-đurđevačke Podravine i kalničkoga Prigorja. Podravskim smjerom nizinom Drave, te preko niskih Lepavinskih vrata (samo 188 metara nad morem) prema jugu, s jedne strane vrlo se uspješno povezuje cijeli prostor Županije Koprivničko-križevačke, a s druge se ostvaruje uspješna povezanost toga prostora sa Zagrebom kao središtem najvažnijih središnjih funkcija.

Takav povoljan položaj prema istočnoj i središnjoj Europi, te prema Zagrebu i sjevernom Jadranu, otvara prostoru Koprivničko-križevačke županije značajne razvojne mogućnosti. Od posebne je, dakako, važnosti izgrađenost prometne mreže, pogotovo međunarodnih i magistralnih prometnica. Od bitne je važnosti transverzalna željeznička pruga Botovo-Zagreb (izgrađena već 1870.), koja bi uskoro trebala dobiti i drugi kolosijek. Cestovna mreža slabije je kvalitete, pa je od životnoga interesa realizacija postavljenoga plana izgradnje brzih cesta na relacijama Vrbovec-Križevci-Koprivnica-Gola i Varaždin-Koprivnica-Đurđevac-Virovitica.

Prirodno-geografska obilježja podupiru uglavnom ostale razvojne pogodnosti Koprivničko-križevačke županije. To je pretežno nizinski kraj, koji omogućuje izdašnu poljoprivrednu proizvodnju, uz značajno šumsko bogatstvo, te mogućnosti stočarstva, vinogradarstva i voćarstva na pobrdima Bilogore i Kalnika. Na sjeveru je prostrani holoceni poloj Drave, koji se prema jugu nastavlja na ocjeditije aluvijalne i würmske terase, te završava u kvartarno-tercijarnim brežuljcima Bilogore. Slična je reljefna struktura i na profilu poloja Glogovnice, pa na zapad prema kvartarno-tercijarnom i mezozojskom prigorju Kalnika (horst).

Ovim reljefnim oznakama valja pridodati i razmjerno povoljnu kontinentalnu klimu (s povoljno raspoređenih oko 800 do 850 mm prosječnih godišnjih oborina), kao i razvijena humanizirana tla, pogotovo na terasama Drave i Glogovnice, te značajna rudna bogatstva (ranije ugljen, pa glina i šljunak, te osobito zemni plin i nafta). Na području Županije pod šumama se nalazi 54.519 hektara površina (2,1 posto svih šuma Hrvatske), od kojih su posebice kvalitetne šume hrasta lužnjaka uz Dravu, te bukve i hrasta kitnjaka na Bilogori i Kalniku.

Na osnovi geomorfoloških značajki, u Podravini i Prigorju kroz povijest se oblikovala i osnovna mreža naseljenosti, na koju se naslanjaju i najvažnije gospodarske djelatnosti. Najatraktivnije područje za naseljavanje, a to su holocene i würmske terase na dodiru niskih riječnih dolina i pobrđa Bilogore i Kalnika, najgušće je naseljeno, tu je stvorena i osnovna prometna mreža.

U tom području terasa nastala je prava ogrlica naselja (od Rasinje do Kloštra u Podravini, te Križevci i okolica u Prigorju), a u njima su koncentrirani i najvažniji gospodarski objekti. Poloj Drave i Glogovnice poljoprivredno je iskorišteniji tek u najnovije vrijeme, a prostor bilogorskoga i kalničkoga pobrđa rjeđe je naseljen i ima specifično brdsko gospodarstvo.

Procesima deagrarizacije, deruralizacije, urbanizacije i industrijalizacije, na prostoru Koprivničko-križevačke županije, baš kao i u drugim agrarnim područjima Hrvatske, zadnjih četrdesetak godina došlo je do izrazitog prestrukturiranja stanovništva: umjesto policentričnog, razvija se gotovo monocentrični sustav naseljenosti. Stvara se posve nova slika prostornog rasporeda naseljenosti – ruralni prostori naglo depopuliraju, a rastu samo središnja naselja s razvijenom industrijom, uz pojavu emigracije izvan prostora Županije (prvenstveno u Zagreb i inozemstvo). Sve to prati neminovni proces ukupnog smanjivanja broja stanovnika, kao i proces starenja ili senilizacije.

Promjene u prostornoj slici naseljenosti vrlo su velike, što izravno utječe na mijenjanje mreže matičnih i područnih osnovnih škola. Primjerice, poznato je da je selo Bukevje, koje se nalazilo na Dravi istočno od Repaša, pedesetih godina imalo čak i svoju posebnu osnovnu školu, a danas nema niti jednoga stanovnika! Takvih primjera ima još, a pogotovo je veliko smanjivanje broja stanovnika u naseljima udaljenijim od gradskih središta i od glavnih prometnica.

Opada čak i ukupni broj stanovnika Koprivničko-križevačke županije. Godine 1948. na području današnje Koprivničko-križevačke županije živjelo je ukupno 138.523 stanovnika, a 1991. godine 130.295

žitelja, što je za 5,6 posto manje. Ukoliko ukupno stanovništvo opada, onda je jasno da su mogućnosti prirodne reprodukcije svedeni na minimum.

Proces odumiranja naselja neumitno se zbiva u većem dijelu naše županije, odnosno u gotovo cijelom njezinom ruralnom prostoru.

U usporednom razdoblju od 1948. do 1991. godine, od ukupno 263 naselja u našoj županiji pad je zabilježilo čak 239 ili 90,9 posto (dakle porast stanovnika zbilo se samo u 24 naselja ili 9,1 posto naselja)! To je, bez sumnje, podatak koji će zapanjiti sve one koji se nisu bavili našom demografskom problematikom. Međutim, taj proces depopulacije logična je posljedica gospodarske i demografske politike kakva se vodila u ruralnim prostorima Hrvatske kroz cijelo realsocijalističko razdoblje.

Odumiranje seoskih naselja zbiva se u većemu dijelu naše Županije, a pogotovo uz Dravu i na obroncima Bilogore i Kalnika. Proces demografskoga pražnjenja zahvatio je u nešto blažem obliku čak i mnoga prigradska naselja, pa i ona sela koja se nalaze na glavnim prometnicama – što samo po sebi govori o intenzitetu i rasprostranjenosti ovoga procesa. Tako, primjerice, brojem stanovnika, uz procese senilizacije, opadaju čak i naselja poput Peteranca, Koprivničkog Ivanca, Đelekovca, Novigrada Podravske, Virja, Kloštra Podravske itd. Doduše, u tim naseljima je postotak opadanja stanovništva nešto blaži, ali je i tu počeo značajan proces senilizacije i bitnog smanjenja broja djece.

Čak 29,3 posto svih naselja naše županije zabilježilo je od 1948. do 1991. godine pad broja stanovnika veći od 40 posto (!), a u 14 naselja pad je veći i od 60 posto! Tako je, primjerice, u Rovcima 1991. zabilježeno čak 79,2 posto manje stanovnika nego li 1948. godine, u Jankovcu 77,8 posto, u Maloj Rijeci 69,7 posto, u Gabajevoj Gredi 68,1 posto, u Batinskoj 69,5 posto, u Gornjoj Glogovnici 65,9 posto, u Grbaševcu 65,2 posto, u Nemčevcu 65,1 posto, u Gornjem Dubovcu 65,1 posto, u Malom Ravenu 63,3 posto, u Širokom Selu 62,6 posto, itd. Nekoliko je naselja u spomenutom razdoblju potpuno nestalo s geografske karte!

Porast broja stanovnika bilježi tek 24 naselja ili 9,1 posto, što se, dakako, prvenstveno odnosi na Koprivnicu i Križevce, te njihova prigradska naselja iz kojih su osobito žive dnevne migracije. Tako je, primjerice, Koprivnica od 1948. do 1991. godine porasla čak za 179,8 posto, Križevci za 127,8 posto, te Štaglinec za 258,1 posto, dok manji porast bilježe i Glogovac (16,4 posto), Kunovec Breg (115,2 posto), Starigrad (42,8 posto), Cubinec (56,9 posto), Prikraj (25,1 posto), itd.

Analiza kretanja stanovništva o novoustrojenim općinama i gradovima također daje zanimljive rezultate, jer je očito da se do sad nije težilo boljem policentričnom razvitku. Od 23 općine i gradova naše Županije, njih čak 20 bilježi pad broja stanovnika. Dakle samo tri nove teritorijalne jedinice bilježe porast svojega pučanstva: grad Koprivnica (s pripadajućim naseljima) za 143,3 posto, grad Križevci za 15,5 posto i općina Koprivnički Bregi za 16 posto. Sve ostale općine opadaju brojem stanovnika, pa i one najveće, odnosno i one koje se nalaze na glavnim prometnicama: to se odnosi čak i na Đurđevac, Virje, Novigrad Podravski, Molve i slične općine. Neke od općina zabilježile su pad broja žitelja i za više od 40 posto - primjerice općina Legrad (za 43,7 posto), Gola (za 43,9 posto), itd.

Osobito je zabrinjavajuće što broj stanovnika opada čak i u središtima novih općina. Čak 16 središta općina imalo je 1991. manje stanovnika nego li 1948. godine, a u nekima je broj stanovnika gotovo prepolovljen - naselje Legrad ima 46,2 posto manje stanovnika, Gola 34,7 posto, Novigrad Podravski 29,8 posto, Đelekovec 29,5 posto, itd. Opravdano je pitanje kako i koliko mogu takva depopulirana općinska središta biti promicateljima demografske revitalizacije i gospodarske obnove tih područja?! Ipak već prve godine djelovanja novih, manjih općina, nedvojbeno ukazuju na pozitivnost djelovanja, jer je ipak započela kakva-takva gospodarska i demografska obnova.

Ovakvo kvantitativno smanjivanje stanovništva u našoj županiji vrlo se negativno odrazilo na pogoršanje unutrašnje kvalitativne strukture žiteljstva. Ovdje ćemo spomenuti tek neke negativne strukturalne demografske promjene, koje imaju izravnog utjecaja i na smanjivanje broja učenika: 1. kontinuirano se smanjuje natalitet, 2. rapidno raste udjel starih osoba (proces senilizacije), 3. povećava se udjel žena u najstarijim grupama starosti (proces feminizacije).

Koprivničko-križevačka županija u cjelini ima negativni prirodni priraštaj, odnosno u našoj Županiji godišnje umre više stanovnika nego li se rodi! Zadnjih nekoliko godina to čak vrijedi i za velika gradska naselja, kao što su Koprivnica i Križevci, u kojima se prirodni priraštaj kreće oko nule. Dakle, stanovništvo gradova povećava se izričito zahvaljujući doseljavanju, odnosno mehaničkom priljevu.

Zahvaljujući očuvanim matičnim knjigama, u većini naših župa i naselja možemo kontinuirano pratiti kretanje broja rođenih (nataliteta) i broja umrlih (mortaliteta) kroz dulje razdoblje – kod nekih naselja i za više od dvije stotine godina unatrag. Primjerice u Kuzmincu je oko 1900. godine godimice bilo rođeno oko 80 do 90 djece, a danas tek oko deset! U Đelekovcu je oko 1900. bilo rođeno oko 80, a danas također samo oko 10 do 15 djece, a u Virju je taj odnos između 25 do 30 pedesetih godina, prema deset do petnaest danas. Na žalost, izabrali smo još razmjerno dobre primjere, jer je situacija u manjim naseljima ruralnoga prostora još i znatno nepovoljnija. Odlasci na groblje sve su češći, a na krstítke sve rjeđi. Pogotovu je teška situacija u malim naseljima uz Dravu, te na Bilogori i Kalniku, gdje su rođenja djece postala prava rijetkost. To znači da će kroz određeno vrijeme, nastavi li se sadašnji proces, neminovno morati doći i do zatvaranja još jednog dijela područnih osnovnih škola.

Usporedo sa smanjenjem ukupnog broja stanovništva, kao i padom prirodnoga prirasta, odvija se i nezaustavljiv proces starenja ili senilizacije. Demografi su izračunali da ona naselja u kojima živi više od 12 posto stanovništva starijeg od 60 godina, nemaju izgleda da se prirodno revitaliziraju, jer je starenjem poremećen prirodni proces reprodukcije. Većina ruralnih naselja u našoj županiji danas ima i više od 25 posto stanovništva starijeg od 60 godina. U nekim (manjim) selima taj postotak prelazi i 35, a u nekima i 50 posto! Dakle, u takvim naseljima nema nikakve mogućnosti prirodne obnove stanovništva, pa ih može revitalizirati jedino organizirano naseljavanje. S obzirom na raspored gospodarskih potencijala, pa i školovanosti kadrova, gotovo je iluzorno očekivati da će do revitalizacije takvih naselja uopće doći. Takvu situaciju valja također imati na umu prilikom formiranja nove mreže osnovnoga školstva, iako valja težiti da područne osnovne škole ostanu u svim onim naseljima gdje je to ikako moguće.

Ovakvo stanje u kretanju broja i rasporeda stanovništva i na prostoru naše županije (pa i cijele Hrvatske), stavlja bez sumnje upravo demografska pitanja u središte pozornosti. Naime, sa sadašnjim stanjem pučanstva očito će se vrlo brzo morati uskladiti vođenje politike razvoja gospodarstva, osobito infrastrukture, te školstva, zdravstva i kulture. Zapravo, neophodna je potpuno nova, smišljenija i učinkovitija demografska politika na razini cijele države, pa potom i naše Županije. Ta nova politika mora značiti zaokret u demografskim kretanjima, koji će zaustaviti odumiranje ruralnih prostora. U tom smjeru valja prilagoditi i novu mrežu osnovnoga školstva.

3. ZNAČAJKE SADAŠNJE MREŽE OSNOVNIH ŠKOLA

Sadašnja mreža matičnih škola i područnih odjeljenja na području Koprivničko-križevačke županije djeluje kroz razmjerno dugo vremensko razdoblje. Zavod za prosvjetno-pedagošku službu Hrvatske izradio je zadnji elaborat o toj problematici 1980. godine – pod naslovom "Prijedlog mreže osnovnih škola na području općine Koprivnica". Slično je bilo i za bivše općine Đurđevac i Križevci. No, taj prijedlog, izrađen prije 17 godina, nije bitnije mijenjao dotadašnje stanje, tako da sadašnja mreža osnovnih škola egzistira praktički već više od dva desetljeća, iako su se u tom razdoblju gospodarske, demografske, prometne, kadrovske i druge prilike bitno promijenile, a promijenili su se i odnos i poimanje u prostornoj i pedagoškoj organizaciji osnovnih škola.

Šezdesetih i osobito sedamdesetih godina proveden je u najvećem dijelu Hrvatske, pa tako i u našem kraju, proces okrupnjavanja matičnih škola. Tako je broj središnjih škola sveden na minimum, a mnogobrojne dotad samostalne osnovne škole bile su objedinjene u veće obrazovno-odgojne ustanove. Tako sada na području Koprivničko-križevačke županije djeluje samo 18 matičnih osnovnih škola u čijih 570 odjeljenja nastavu polazi 12417 učenika (školska godina 1995./1996.). U prostornom smislu, baš kao i kod stvaranja nove prostorne slike opće naseljenosti, došlo je do procesa razmjerno naglog smanjivanja broja

učenika u seoskim, a do povećanja u gradskim osnovnim školama. Iako je došlo do objedinjavanja sve većeg broja sela u jednu matičnu osnovnu školu, ipak upravo seoske škole još uvijek imaju manje učenika negoli gradske. Tako sve gradske osnovne škole (Koprivnica, Križevci i Đurđevac) broje više od tisuću učenika, a neke gotovo 1500 đaka, dok nekoliko seoskih škola polazi i manje od 300 učenika (iako iz većeg broja sela). U prosjeku osnovne škole na području Koprivničko-križevačke županije imaju 690 učenika; najveća koncentracija škola po broju učenika djeluje u Koprivnici – to je osnovna škola Braće Radića s 1445 đaka, a najmanja u Novigradu Podravskom - s 257 učenika. U prosjeku gradske škole polazi 1207, a seoske 431 učenik.

Trend smanjivanja broja učenika, osobito na selu, vrlo je brz, što se osobito odnosi na razdoblje od zadnjih trideset godina što je u skladu s demografskim kretanjima (deagrarizacija i deruralizacija). Sve do 1981. godine na području naše županije bilo je više djece u seoskim negoli u gradskim školama, dok je danas obrnuto. Od ukupnog broja stanovnika Koprivničko-križevačke županije danas (popis 1991.) na selu stanuje 52,5 posto stanovnika, a u gradovima 47,5 posto (ili 61492 žitelja). S obzirom da u gradovima živi nešto mlađe stanovništvo u njima živi i više učenika. Od 12417 učenika, gradske škole polazi 7243 đaka ili 58,3 posto.

Tablica 1. Broj učenika po razredima u osnovnim školama na području Županije Koprivničko-križevačke 1995./96. školske godine

Red. br.	OSNOVNA ŠKOLA	BROJ UČENIKA U RAZREDU										UKUPNO
		1.	2.	3.	4.	1.-4.	5.	6.	7.	8.	5.-8.	
1.	"Antun Nem. Gost." Koprivnica	171	186	160	173	690	166	196	163	178	703	1393
2.	"Braća Radić" Koprivnica	167	171	177	184	699	175	208	179	184	746	1445
3.	"Đuro Ester" Koprivnica	102	103	128	108	441	147	146	140	129	562	1003
4.	Drnje	114	86	105	106	411	96	98	95	102	391	802
5.	Sokolovac	52	44	49	53	198	46	64	51	51	212	410
6.	Legrad	32	32	45	37	146	46	49	27	45	167	313
7.	"Andrija Palmović" Rasinja	27	34	49	36	146	37	26	29	38	130	276
8.	"Prof. Blaž. Mađer" Novigra Pod.	24	21	29	30	104	32	45	43	33	153	257
9.	"G. Karlovčan" Đurđevac	139	145	143	118	545	134	162	145	160	601	1146
10.	Kloštar Podravski	73	63	70	74	280	71	66	74	69	280	560
11.	Molve	44	44	31	41	160	40	36	41	32	149	309
12.	"S. Debeljak Bil" Ferdinandovac	39	39	36	35	149	34	39	26	35	134	283
13.	"Prof. Franjo Vik. Šignjar" Virje	61	51	55	57	224	68	63	50	57	238	462
14.	"Ljudevit Modec" Križevci	123	131	150	157	561	156	158	166	148	628	1189
15.	"Vladimir Nazor" Križevci	131	140	117	151	539	127	136	127	138	528	1067
16.	Sv. Petar Orehovec	78	84	65	78	305	79	81	71	77	308	613
17.	"Sid. Rub. Erd." Gor. Rijeka	47	34	36	37	154	34	37	38	34	143	297
18.	"G. Vitez" Sv. Ivan Žabno	83	68	65	74	290	64	82	80	76	302	592
	UKUPNO:	1507	1476	1510	1549	6042	1552	1692	1545	1586	6375	12417

4. PRIJEDLOG NOVE MREŽE OSNOVNIH ŠKOLA

Na osnovi iznijetih karakteristika očito je da dosadašnju mrežu osnovnih škola i na području Koprivničko-križevačke županije valja mijenjati i prilagoditi je novim uvjetima i novomu vremenu. Na takvu odluku djeluju prije svega slijedeći izmijenjeni faktori:

- formiranje novih pedagoških standarda i nove politike razvoja osnovnog školstva i obrazovanja u osamostaljenoj Hrvatskoj;
- snažne demografske promjene, uz opći pad broja učenika, te stvaranje nove slike prostornog rasporeda stanovništva;
- od početka 1993. godine stvaranje novoga teritorijalnoga ustroja lokalne uprave i samouprave;
- prilagođavanje mreže osnovnih škola prometnim karakteristikama, te uvjetima školskoga prostora i raspoloživog nastavnog kadra.

S obzirom na važnost kretanja broja učenika pri formiranju mreže osnovnih škola, ovdje ćemo iznijeti još neke konkretne podatke o tim mijenama. Broj učenika počeo je osobito naglo opadati od šezdesetih godina, uz prostorno prestrukturiranje (s odlaskom stanovništva iz sela u gradove). U zadnje 34 godine (od 1961. do 1995.), za koje razdoblje smo analizirali kretanje broja učenika, prosječna stopa pada iznosila je čak oko 1 posto godišnje. To znači da je u tom razdoblju broj učenika opao čak za 33,5 posto, odnosno smanjio se za jednu trećinu!

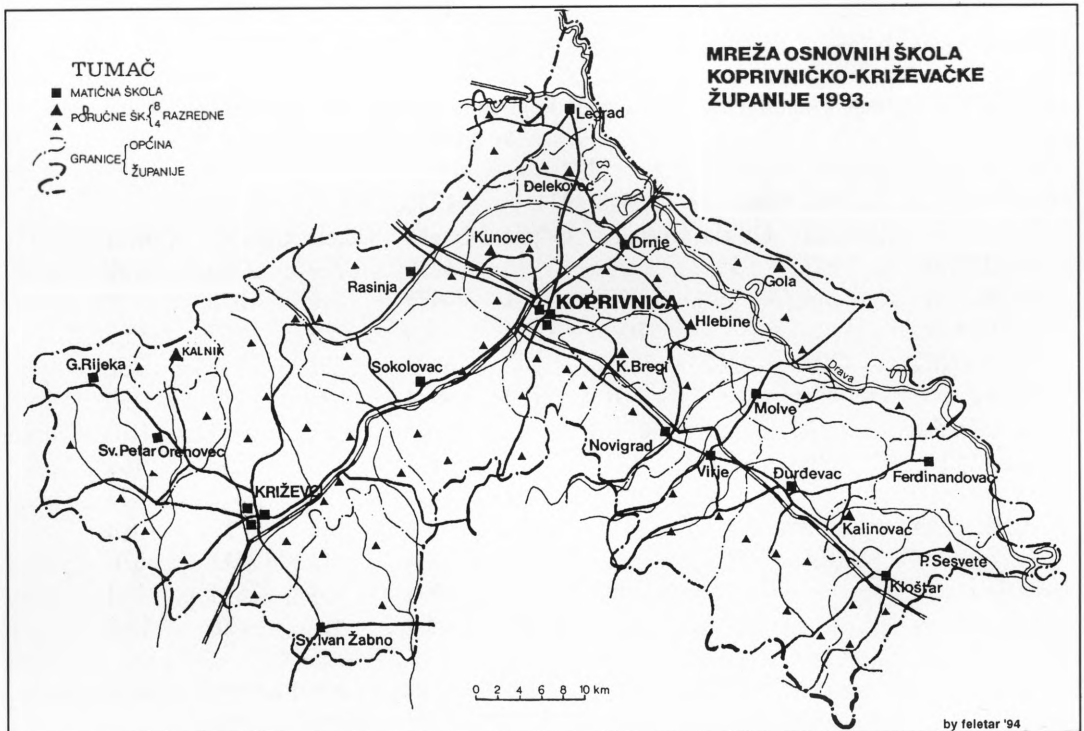
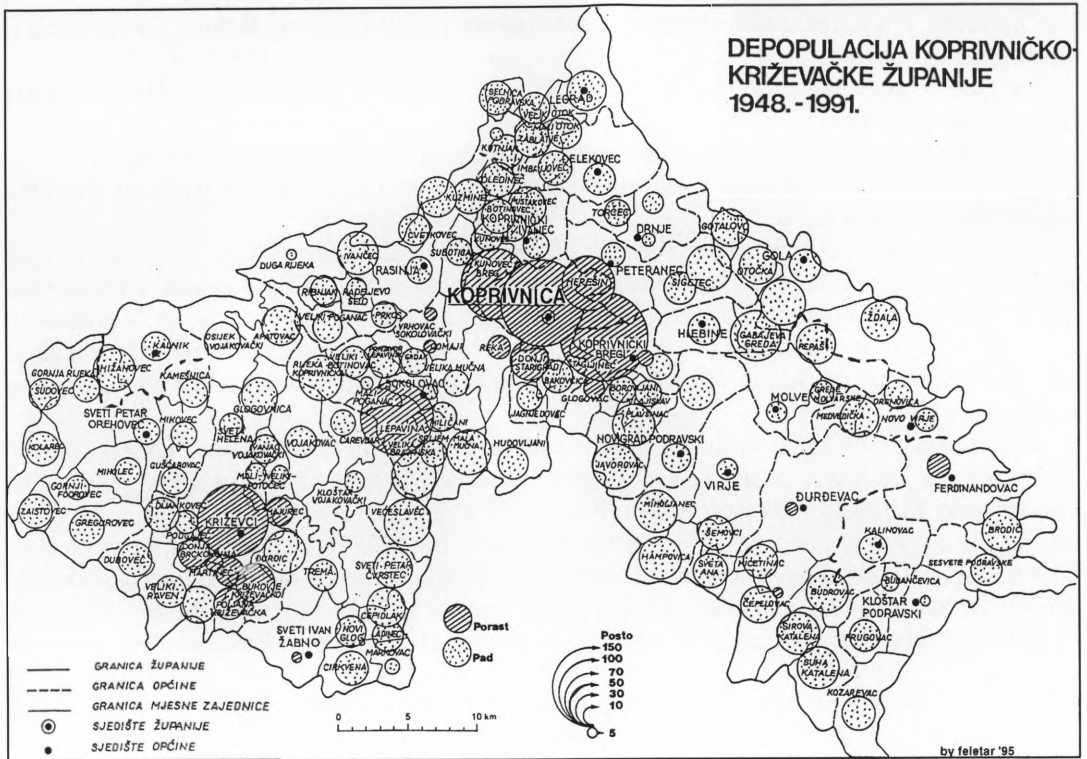
Školske godine 1961./62. na području Koprivničko-križevačke županije osnovne škole polazilo je 20.014 učenika, koji broj se do školske godine 1995./96. smanjio na samo 12.417 đaka. Smanjenje, dakle, iznosi ukupno 38,0 posto, ili 33,5 posto uzme li se u obzir odcjepljenje osnovne škole u Pitomači u drugu županiju. To znači da je u tom razdoblju broj učenika smanjen čak za 7597 ili za 6697 uz uzimanje u obzir škole u Pitomači. Ukoliko ovaj pad promatramo na područjima bivših velikih općina, onda je na području đurđevačke Podravine broj učenika smanjen čak za 40,5 posto (ili za 55,1 posto s odcjepljenjem Pitomače), na području križevačkoga Prigorja za 37,1 posto, a na području koprivničke Podravine za 25,3 posto (vidi tablicu 2).

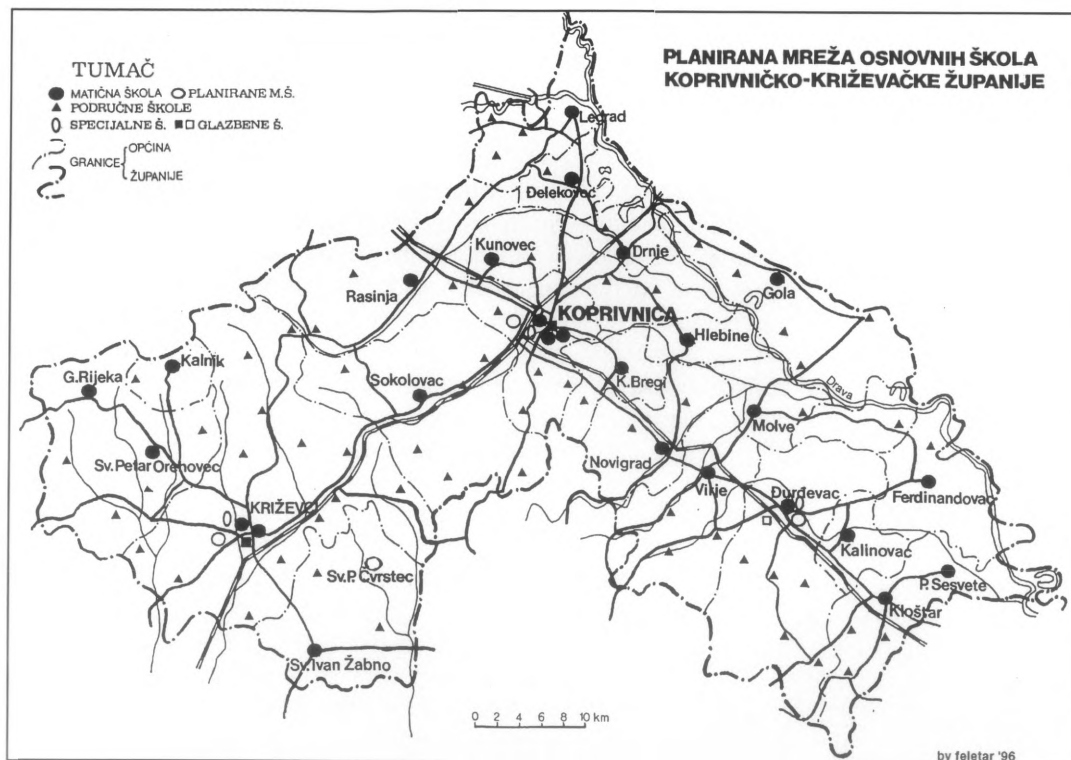
Analizirali smo ovaj pad broja učenika po školama, te ustanovili da, dakako, najbrže opada broj đaka u seoskim školama, ali uz značajne iznimke. U zadnjih deset godina broj učenika praktički stagnira u osnovnim školama u Rasinji, Sv. Ivanu Žabnu, Sv. Petru Orehovcu i Ferdinandovcu, dok u Molvama čak bilježi vrlo blagi porast. U ostalim seoskim osnovnim školama broj učenika značajnije opada. Blagi pad bilježe i ukupno gradske škole, ali to je rezultat značajnog opadanja broja učenika u prigradskim područnim školama, dok broj učenika u samim gradovima još uvijek vrlo blago raste.

Tablica 2. Kretanje broja učenika u tri cjeline Koprivničko-križevačke županije od 1961./62. do 1995./96. školske godine

	1961./1962.		1970./1971.		1980./1981.		1995./1996.	
	Učenika	Odjela	Učenika	Odjela	Učenika	Odjela	Učenika	Odjela
ĐURĐEVAC	6147	197	5475	218	4936	224	2760	145
Razlika	-	-	-672	+21	-839	+6	-1876	-79
Verižni index	-	-	-10,9	+10,7	-15,3	+2,8	-40,5	-35,3
KOPRIVNICA	7897	267	7096	287	6172	292	5899	262
Razlika	-	-	-801	+20	-924	+5	-273	-30
Verižni index	-	-	-10,1	+7,5	-13,1	+1,7	-4,4	-10,3
KRIŽEVCI	5970	170	5141	212	4430	196	3758	163
Razlika	-	-	-829	+42	-711	-16	-672	-33
Verižni index	-	-	-13,9	+24,7	-13,8	-7,6	-15,2	-16,8
ŽUPANIJA	20014	634	17712	717	15248	712	12417	570
Razlika	-	-	-2302	+83	-2464	-5	-2831	-142
Verižni index	-	-	-11,5	+13,1	-13,9	-0,7	-18,6	-19,9

Napomena: Za područje Đurđevca uračunata je škola u Pitomači, pa je u zadnjem razdoblju za oko 850 učenika manji pad broja učenika nego što je to prikazano u tablici

Novi teritorijalni ustroj, a i novi pedagoški standardi (koji su još uvijek u razradi i nisu službeno donijeti, ali se po broju učenika govori o standardu od 250 do 960 učenika u matičnoj osnovnoj školi), naš prijedlog nove mreže osnovnih škola predviđa dosta značajne promjene. One se odnose ponajprije na povećanje broja matičnih osnovnih škola, ali i na izmjene školskih područja (kako bi se smanjili troškovi putovanja učenika).

Umjesto dosadašnjih 18 matičnih osnovnih škola, nova mreža predlaže 26 osnovnih škola. Uz to predlažemo da se osamostale sve 3 specijalne škole – u Koprivnici, Križevcima i Đurđevcu.

Također predlažemo da se, uz Osnovnu muzičku školu u Križevcima koja već djeluje samostalno, osamostali i Osnovna muzička škola u Koprivnici. Dakle, ukupan broj škola u osnovnom obrazovanju iznosio bi 31 osnovnu, specijalnu osnovnu i glazbenu osnovnu školu.

Prosječan broj učenika po jednoj osnovnoj školi smanjio bi se od sadašnjih 690 na 478 učenika, što smatramo povoljnim i pozitivnim. Neke osnovne škole brojale bi manje od 250 učenika, koliko je donja granica standarda. Predlažemo da se i takve škole ipak osamostale, jer je to od posebne važnosti za život i razvoj pripadajućih općina. Za takve škole mogu se objediniti neke administrativne funkcije sa susjednim školama, a povećanje troškova radi osamostaljenja bilo bi doista minimalno. Valja u tom kontekstu ispitati zainteresiranost lokalne općine za pripomoć u rješavanju problema osamostaljenja škole, a uz pomoć i suglasnost nadležnoga ministarstva.

Poradi prevelikog broja učenika u gradskim školama, predlažemo da se priđe stvaranju uvjeta za otvaranjem još po jedne osnovne škole u Koprivnici, Križevcima i Đurđevcu, te eventualno i u Sv. Petru Čvrstecu, što znači da bi se ukupan broj matičnih osnovnih škola povećao u Županiji na ukupno 30 škola. Također predlažemo osnivanje osnovne glazbene škole u Đurđevcu. Dakako, za realizaciju ovoga cilja trebalo bi osigurati odgovarajuće prostorne i kadrovske uvjete (u sva naša tri grada, te u Sv. Petru Čvrstecu trebalo bi izgraditi još po jednu osnovnu školu).

Što se tiče područnih osnovnih škola, zasad ne predlažemo niti jedno ukidanje. Iako veći broj područnih osnovnih škola ima doista mali broj učenika predlažemo da one ipak nastave djelovati, pa makar uz dodatna materijalna izdavanja, jer su te škole posljednja uporišna točka za kakvu takvu demografsku stabilizaciju u malim seoskim sredinama. "Najugroženiji" je opstanak osam doista malih područnih škola koje imaju deset ili manje učenika: Apatovac, Šemovci, Novačka, Gotalovo, Kutnjak, Podravska Selnica, Mičetinec i Crnec. S obzirom na analizu broja rođene djece u zadnjih deset godina (dakle, mališana koji će slijedećih godina doći u školske klupe), osim spomenutih bit će ugrožen opstanak još nekoliko područnih škola. Međutim, predlažemo da se njihovo djelovanje produlji dokle god je to ikako moguće.

Što se tiče područja djelovanja škola, odnosno pripadajućih gradskih ulica i područnih škola, predlažemo neke manje izmjene. To se poglavito odnosi na koprivničke osnovne škole, gdje smo predložili značajne promjene u pripadnosti pojedinih područnih škola matičnim osnovnim školama. To je učinjeno zato da se smanji razdaljina putovanja učenika u školu, odnosno da prigradske područne škole pripadaju najbližim matičnim školama. Dakako, ukoliko se kroz raspravu i primjedbe građana pokaže da osim ovog argumenta veće značenje imaju neki drugi (primjerice tradicija suradnje i pripadnosti), to će se trebati uvažiti.

Promjene školskoga područja predložene su i kod nekih seoskih osnovnih škola, pogotovu na primjeru Osnovne škole u Rasinji, gdje je izgrađena nova školska zgrada, a područje Velikoga Poganca prometno i tradicijski gravitira ovoj školi.

Na kraju valja istaći da je ovaj prijedlog mreže osnovnih škola Koprivničko-križevačke županije izrađen na temelju objektivnih kriterija i s dobrom namjerom da se sadašnje stanje poboljša. S obzirom da je ovo tek prvi prijedlog, jasno je da on podliježe širokoj raspravi i brojnim primjedbama i prijedlozima, tim više što i Ministarstvo prosvjete još nije završilo raspravu i donijelo odgovarajuće pedagoške standarde, a još se raspravlja i o osnovnoj politici i općem ustroju osnovnoga školstva. Dakle, u mreži osnovnih škola i na našem području mogu se i ubuduće očekivati znatne promjene, ali smatramo da ovaj prijedlog može biti osnovicom da se konačno krene u reorganizaciju mreže.